

Asia: VN/12734/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi liittyen pakottamalla solmitun avioliiton kumoamiseen

Avioliiton kumoaminen

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä

Suomen ortodoksinen kirkko pitää kannatettavana lisätä avioliittolakiin säännökset pakottamalla solmitun avioliiton kumoamisesta. Kirkko pitää kuitenkin terminologisesti parempana vaihtoehtona puhua avioliiton mitätöimisestä kumoamisen sijaan, vaikka sen seuraus tähtäisikin samaan lopputulemaan, eli puolisoiden siviilisäädyn palauttamiseen avioliiton solmimishetkellä olleeseen tilaan. Kirkon opin näkökulmasta avioliiton sakramenttia ei voida peruuttaa, vaan se on todettava mitättömäksi, mikäli se on epäpätevästi solmittu. Kirkko-oikeudellisesti pakottaminen itsessään muodostaa lähtökohdan avioliiton pätemättömyydelle ja on siten myös syy ko. suhteen purkamiselle.

On täysin perusteltua, että pakottamalla solmitun avioliiton purkamismenettelyssä lainsäädäntö turvaa ko. suhteista syntyneiden lasten oikeudellisen aseman. Oman haasteensa muodostaa riittävän uskottavan näytön esittäminen avioliittoon pakottamisesta. Tällöin on tärkeää, että niin käräjäoikeuksilla kuin oikeusavustajilla on riittävät tiedot tapauksia käsitellessä.

Ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä

Suomen ortodoksinen kirkko pitää hyvänä, että ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittu avioliitto voitaisiin tunnustaa Suomessa vain erityisestä syystä. Ulkomailla alaikäisenä solmitut avioliitot tulisi olla aina kokonaisarvion kohteena olosuhteet huomioon ottaen. Kansainvälisiä sopimuksia kunnioittava yhteiskunta ei voi kieltää uskonnollista, etnistä, kielellistä ja kulttuurista moninaisuuttaan tai pakottaa kansalaisiaan yhteen kulttuuriseen muottiin.

Em. avioliittojen tunnustamisen arvioinnissa on olennaista selvittää avioliiton solmineiden oma tahtotila. Lähtökohtahan on, että ko. liitto on solmittu lähtömaassa laillisesti. Lainsäädännössä tulisi perusajatuksena olla myönteinen suhtautuminen niihin ulkomailla solmittuihin avioliittoihin, jotka eivät ole oikeusjärjestyksemme perusteiden vastaisia.

Kirkko kuitenkin tähdentää, ettei alaikäisen solmimaa avioliittoa tulisi rinnastaa lähtökohtaisesti pakkoavioliittoon, sillä pakkoavioliitto toteutuu myös täysi-ikäisenä solmituissa avioliitoissa, kun liitto on solmittu vastoin jommankumman puolison suostumusta. Alle 18-vuoden ikäisen solmima avioliitto on voitu solmia myös molempien osapuolten vapaasta tahdosta. Kyseinen tahdonmuodostuskyky on hyvin yksilöllinen. Ihmisen harkintakyky karttuu iän myötä. Yksi tulee arvostelukykyyseksi varhemmin, toinen myöhemmin. Kaikki kuitenkin saavat oikeudellisen toimintavallan saman ikäisinä, mutta kaikki täysikäisetkään eivät sopimuksentekovaiheessa ole saavuttaneet tarvittavaa harkintakykyä tai ovat menettäneet sen.

Muut huomiot

Onko teillä muuta lausuttavaa ehdotukseen liittyen?

Suomen ortodoksinen kirkko pitää tärkeänä tuen saannin varmistamista niissä tilanteissa, joissa joudutaan tekemään päätöksiä lasten edun kannalta. Apua voidaan tarvita erityisesti jälkihuollossa. Suomen ortodoksinen kirkko yhtyykin evankelis-luterilaisen Kirkkohallituksen näkemykseen, että ”esityksen vaikutusarvioinnissa tulisi ottaa paremmin huomioon myös se viranomaistoiminta, jolla on mahdollista tukea avioliittoon pakotettua tai avioliiton alaikäisenä solminutta henkilöä sekä tällaisesta avioliitosta mahdollisesti syntyneitä lapsia.”

Katsantokannoissaan Suomen ortodoksinen kirkko viittaa aikaisempaan Oikeusministeriölle annettuun lausuntoonsa OM 33/41/2015.

Matti Rouvinen
Jelisei Heikkilä, TT